

Datum: 2026-05-20

Ärendenummer: SLK-2026-00257

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia: u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer: U2026/00068

Göteborgs Stads yttrande över remiss från Utbildningsdepartementet Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)

Göteborgs Stad instämmer i utredningens grundläggande analys om rektorsuppdragets komplexitet och att många rektorer har en hög arbetsbelastning. Staden delar även bilden av att rektorns roll är av stor betydelse för utbildningens kvalitet och elevernas måluppfyllelse. Göteborgs Stads sammantagna bedömning är att utredningens förslag kan bidra till att tydliggöra och stärka rektors pedagogiska ledarskap vilket är en viktig förutsättning för kvalitet och likvärdighet i skolans och förskolans verksamhet. Utredningens betoning på att rektorns pedagogiska ledarskap ska utövas i nära relation till elevernas undervisning är välkommen och kan bidra till att stärka elevernas möjlighet att nå utbildningens mål.

Göteborgs Stad ställer sig i grunden positiv till de förslag som lämnas i utredningen och tillstyrker flertalet. Samtidigt ser staden att ett genomförande av förslagen medför utmaningar. I utredningen konstateras att det inte längre kommer att vara möjligt att organisera verksamheten med områdesrektorer som är ansvariga för flera skolenheter om förslagen träder i kraft. För Göteborgs Stads del innebär detta att det behöver göras en omfattande översyn av grundskolans organisering om förslagen träder i kraft.

Att det i skollagen föreslås framgå att rektorns ansvarsområde inte får vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet är i grunden positivt. Det faktum att det i skollagen slås fast att det enbart får finnas en ansvarig rektor per skolenhet kan dock komma att medföra att utredningens förslag leder till att välfungerande skolenheter behöver delas upp i mindre enheter. En sådan utveckling riskerar att medföra en mer fragmenterad skolorganisation med negativa effekter för såväl effektivitet som samordning. Ur ett elevperspektiv kan följden bli minskad kontinuitet i skolgången med fler övergångar mellan skolor och ökad osäkerhet kring skolplacering. Ytterligare en risk med mindre skolenheter är att det är svårare att erbjuda ett sammanhållet och tvärprofessionellt elevhälsostöd på plats i skolan vilket kan få negativa konsekvenser för barn och elever. Då flertalet av de risker som följer med utredningens förslag är kopplade till bestämmelserna att det enbart ska finnas en ansvarig rektor per skolenhet anser Göteborgs Stad att utredningen inte i tillräcklig utsträckning analyserat denna problematik.

I utredningen konstateras att flera stora kommuner valt att organisera sin skolverksamhet med ”områdesrektorer” vilket innebär att utredningens förslag påverkar en relativt stor andel av landets skolverksamhet.

Utredningen har trots det gjort bedömningen att finansieringsprincipen inte behöver aktiveras. Bedömningen motiveras med att förslagen inte innebär ett utökat åtagande för kommunerna utan att de i stället ska ses som en konkretisering och ett förtydligande av det ansvar kommunerna redan har i egenskap av skolhuvudmän. Göteborgs Stad delar inte denna bedömning. I praktiken innebär utredningens förslag en ökad detaljeringsgrad i hur staten styr skolhuvudmännens möjlighet att organisera sin verksamhet. Det kommer att medföra ökade kostnader för huvudmän som utför en stor andel av den samlade skolverksamheten i Sverige. Göteborgs Stad anser därför att finansieringsprincipen bör tillämpas om förslagen förverkligas. Stadens bedömning är att utredningens förslag i hög grad är ändamålsenliga. Om ökade kostnader till följd av organisatoriska förändringar behöver hanteras inom befintliga ekonomiska ramar ser dock staden att det finns en risk att förändringarna även medför negativa konsekvenser.

Göteborgs Stad bedömer att det finns en uppenbar risk att utredningens förslag avseende ikraftträdande inte kommer att vara möjligt att förverkliga. I det fall nödvändiga beslut inte fattats i tid för att lagändringarna kan träda i kraft den 1 januari 2027 vill Göteborgs Stad betona vikten av att regeringen återkommer med en reviderad tidsplan för att ge skolhuvudmännen rimliga förutsättningar att vidta de förberedelser som behövs.

Nedan följer Göteborgs Stads kommentarer på utredningens förslag och bedömningar i den ordning de presenteras i betänkandet.

Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen (7.1.1)

Göteborgs Stad delar utredningens bedömning att det finns behov av att tydliggöra och definiera rektors pedagogiska ledarskap i skollagen och tillstyrker förslaget. Som konstateras i utredningen saknas det idag en gemensam förståelse av begreppet vilket riskerar att leda till otydlighet i ansvarsfördelning och variation i hur uppdraget kan tolkas och genomföras. Göteborgs Stad anser att det är positivt att den föreslagna definitionen tydligt betonar undervisningsnära ledarskap med fokus på kvalitet, utveckling och professionellt lärande.

Även om Göteborgs Stad i grunden är positiv till utredningens förslag ser staden att det finns utmaningar med förslaget. Utredningen belyser endast i begränsad utsträckning de målkonflikter som finns i rektorsuppdraget. Rektorsrollen är omfattande och komplex där det pedagogiska ledarskapet är nära sammanvävt med chefskapets övriga dimensioner, såsom ansvar för verksamhet, personal, arbetsmiljö och ekonomi. Att utredningen föreslår att det enbart är en dimension av rektorsuppdraget som ska definieras i skollagen riskerar det att medföra en obalanserad förväntansbild samt att de organisatoriska och arbetsgivarmässiga förutsättningarna för uppdragets genomförande inte ges tillräcklig tyngd. Göteborgs Stad ser även att definitionen ”i nära och direkt relation till undervisningen” kräver praktiska lösningar inom organisationer där rektorer ansvarar för upphandlad verksamhet.

Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektorn kan utöva det pedagogiska ledarskapet (7.1.2)

Göteborgs Stad är i grunden positiv till utredningens förslag och delar den bakomliggande intentionen som innebär att huvudmannen behöver ta ställning till rektors förutsättningar att leda verksamheten och utöva ett pedagogiskt ledarskap. Göteborgs Stad ser dock att förslaget kan komma att medföra praktiska konsekvenser för organiseringen av förskole- och skolverksamheten. Göteborgs Stad anser att utredningen saknar en tillräcklig analys kring hur skolenhetsbegreppet och skollagens bestämmelser om att en skolenhet ska ledas av en rektor kan komma att påverka den praktiska tillämpningen av förslaget.

Med nuvarande reglering av hur en skolenhet ska styras kan förslaget i praktiken komma att innebära att huvudmän behöver dela upp välfungerande skolenheter i mindre administrativa enheter. En sådan uppdelning riskerar att leda till en mer fragmentiserad organisation vilket i sin tur kan försvåra kontinuiteten i elevernas skolgång samt minska förutsägbarheten för både elever och vårdnadshavare.

Då utredningens förslag kan få till följd att det blir fler och mindre skolenheter vill Göteborgs Stad här även framhålla att detta kan få konsekvenser för genomförbarheten av de förslag som lämnas i betänkandet En förbättrad elevhälsa (SOU 2025:113). Små uppdelade skolenheter får svårare att erbjuda den nära och kontinuerliga kontakt med elevhälsan som förslaget i detta betänkande avser att garantera.

Rektorn ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet (7.1.3)

Göteborgs Stad ställer sig positiv till utredningens förslag. Då utredningen lämnat förslag på hur rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen finns det också en logik i att det i lagen förtydligas att huvudmannen har ett ansvar för att säkerställa förutsättningarna för rektor att utöva detta ledarskap. Göteborgs Stad ser visserligen att det finns en risk för att den föreslagna formuleringen i skollagen kan överlappa vad som är reglerat i arbetsmiljölagen men staden bedömer att fördelarna med att tydliggöra huvudmannens ansvar inom området överväger denna risk. Göteborgs Stad anser vidare att det inte är rimligt att förvänta sig att en enda skolchef ska kunna ha ett nära ledarskap till samtliga rektorer i större organisationer. Utredningen lämnar inga konkreta förslag avseende förändringar i skolchefens roll varför det även fortsättningsvis är möjligt att organisera verksamheten i flera chefsled där det nödvändigtvis inte är skolchefen som är rektorns närmaste chef.

Rektorn ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen (7.1.4)

Göteborgs Stad avstyrker förslaget. Stadens bedömning är att beslut om organisering av ledningsstöd behöver vara förbehållet huvudmannen. Enligt skollagen har huvudmannen det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med gällande bestämmelser och för att eleverna ska nå målen med utbildningen. För att kunna ta detta ansvar är det avgörande att huvudmannen har huvudansvaret för organisationens ledningsstruktur. Genom att huvudmannen behåller beslutanderätten säkerställs att ledningsorganisationen på den enskilda skolan överensstämmer med huvudmannens övergripande ledningsstruktur. Skulle beslutanderätten decentraliseras till rektor riskerar det att skapa en ökad otydlighet kring roller och mandat i styrkedjan och försvåra huvudmannens insyn och ansvar för skolans ledning. I den typ av stora utbildningsorganisationer som finns i Göteborgs Stad är det även rimligt att förvänta sig att förslaget kommer innebära att det kommer att uppstå en mängd olika lokala organisationsmodeller. Detta skulle försvåra såväl samordningen mellan skolorna som mellan skolorna och den centrala förvaltningen vilket kraftigt skulle försvåra en effektiv resursanvändning.

Vad som ytterligare talar för att avstyrka förslaget är de bestämmelser i kommunallagen som innebär att det inte är möjligt för rektor att vidaredelegera beslut som delegerats till rektor från huvudmannen. I nuläget kan en kommunal huvudman delegera beslut direkt till exempelvis en biträdande rektor men i och med att förslaget innebär att rektorn själv beslutar om att utse biträdande rektorer skulle detta enligt utredningen inte längre vara möjligt (se sidan 231). Enligt utredarens egen bedömning skulle förslaget därmed få som konsekvens att rektorer för kommunala skolor, om de har personalansvar, behöva ha personalansvar för samtliga medarbetare på skolan. En sådan situation bedömer Göteborgs Stad vara orimlig såväl för rektor som för medarbetare och skulle dessutom motverka syftet med övriga förslag som presenteras i utredningen.

Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet (7.1.5)

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget och ser det som positivt att det tydliggörs att rektorn alltid har det övergripande ansvaret för utbildningens kvalitet.

Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen (7.1.6).

Göteborgs Stad delar utredningens bedömningar och tillstyrker förslaget.

Nya behörighetskrav för rektorer (7.1.7)

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget och bedömer att tydligare behörighetskrav kan bidra till att stärka rektorsrollen och kvaliteten i ledarskapet.

Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat (7.1.8)

Göteborgs Stad är i grunden positiv till förslaget. Staden bedömer dock att tidsramen för att genomföra utbildningen med godkänt resultat bör ses över. Rektorsuppdraget kan innebära många utmaningar och förutsättningarna för att slutföra rektorsutbildningen kan variera över tid. Göteborgs Stad ser också att det finns behov av ett förtydligande kring möjligheten till villkorade rektorsanställningar för de medarbetare som anställs under tiden som befattningsutbildningen pågår.

Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter (7.1.9)

Göteborgs Stad tillstyrker utredningens förslag att den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer. Staden gör dock bedömningen att behovet av en ny särskild utbildning för biträdande rektorer behöver utredas ytterligare i den fortsatta beredningen. Dessa funktioner har inget utpekade uppdrag eller ansvar i skollagstiftningen och befattningarna utformas på olika sätt efter lokala förutsättningar och behov. Göteborgs Stad ställer sig därför tveksam till att det går att utforma en särskild nationell utbildning som svarar mot de skiftande kompetensutvecklingsbehov dessa funktioner kan ha.

Rektorer och lärare verksamma inom Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården ska också ha tillgång till professionsprogrammet (7.1.10)

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget.

En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef (7.1.11)

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget då det bidrar till en tydligare styrkedja. Staden delar dock utredningens bedömning att förslaget i vissa fall kan medföra utmaningar för mindre huvudmän.

Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas (7.1.12)

Göteborgs Stad tillstyrker förslaget och instämmer i utredningens bedömning att det är angeläget att den som utses till skolchef har rätt förutsättningar att omhänderta uppdraget.

Utredningens bedömningar

Förutom de skarpa förslag som utredningen lämnat presenterar utredningen även ett antal bedömningar som kommenteras nedan.

Utredningen gör bedömningen (7.2.1) att staten bör ta ett större ansvar för skolans finansiering och hänvisar bland annat till betänkandet Statens ansvar för skolan – ett besluts- och kunskapsunderlag (SOU 2022:53). Göteborgs Stad har i tidigare yttrande ställt sig kritisk till en ökad statlig finansiering av skolan. Staden har bland annat pekat på att det finns en uppenbar risk för otydliga ansvarsförhållanden då ett kommunalt huvudmannans ansvar kombineras med statlig finansiering samt att en ökad statlig finansiering skulle medföra allvarliga konsekvenser för det kommunala självstyret. Göteborgs Stad ser

ingen anledning att ompröva stadens tidigare ställningstaganden i frågan och hänvisar till stadens yttrande över SOU 2022:53 för ett utförligare resonemang.

Kopplat till utredningens bedömning att staten behöver ta ett större ansvar för skolans finansiering förs även ett resonemang om att systemet med riktade statsbidrag behöver ses över. Göteborgs Stad instämmer i denna bedömning. Dagens riktade statsbidrag medför en betydande administrativ insats för huvudmännen och dess kortsiktighet gör dessutom att det är svårt att använda dem för långsiktig skolutveckling. Göteborgs Stad ser det som positivt om statsbidragen minskade i antal samt att de reglerades över längre tid och med större framförhållning.

Göteborgs Stad har i sak inget att invända mot utredningens bedömning (7.2.2) att det behöver inrättas ett komplett huvudmanna- och skolenhetsregister där även uppgifter om fritidshem och skolchef inkluderas. Staden kan dock konstatera att detta innebär ytterligare en administrativ påлага för skolhuvudmännen samtidigt som det i utredningen konstateras att den administrativa bördan inom skolväsendet och för rektorer ökar. Detta till stor del beroende på ökade krav och rapportering i förhållande till den statliga nivån.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömning (7.2.3) att det finns behov av nationella interoperabla system för skolväsendet. Avsaknaden av nationella standarder för interoperabilitet är ett generellt problem i skolväsendet vilket leder till onödig administration och kostsamma lokala anpassningar. Att staten tar ett tydligare grepp om standardiseringen är en viktig förutsättning för att generellt minska den administrativa bördan och frigöra tid för rektorernas pedagogiska ledarskap. Göteborgs Stad anser dock frågan är väl utredd och att staten, i stället för att tillsätta nya utredningar, bör gå vidare med konkreta åtgärder för att etablera tvingande nationella it-standarder för skolväsendet.

Göteborgs Stad instämmer i utredningens bedömningar om att rektorer behöver adekvat kompetens för att leda och samordna elevhälsoarbetet (7.2.4), att meriteringsnivåer för rektorer bör utredas (7.2.5) samt att insatser för rektorers professionella utveckling bör samordnas (7.2.6) och har inga synpunkter på dessa. Göteborgs Stad instämmer även i utredningens bedömning (7.2.7) att incitamenten för att få rektorer att vilja arbeta på skolor med stora problem bör stärkas. Här kan dock Göteborgs Stad konstatera att det i staden redan pågår ett antal insatser som syftar till att stödja skolor som har stora utmaningar och till att på olika sätt utjämna skillnader mellan stadens områden. Göteborgs Stad skulle därför gärna se att den nationella nivån på ett tydligt sätt tar fram långsiktiga stödjande åtgärder inom området. En ökad nationell och mer detaljerad reglering, kortsiktiga statsbidrag och olika tidsbegränsade projekt är exempel där den statliga styrningen inte underlättar rektorers uppdrag på skolor med stora utmaningar. Långsiktiga planeringsförutsättningar och större möjligheter till lokala och flexibla lösningar skulle i stället välkomnas.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Axel Josefson (M) yrkade att utredningen skulle tillstyrkas.

Ordföranden Jonas Attenius (S) yrkade att kommunstyrelsens yttrande skulle ha den lydelse som anges ovan.

Vid omröstning röstade Daniel Bernmar (V), Blerta Hoti Singh (S), Martin Wannholt (D), Jörgen Fogelklou (SD), Jenny Broman (V), Marina Johansson (S), Karin Pleijel (MP), tjänstgörande ersättaren Johannes Hulter (S) och ordföranden Jonas Attenius (S) för bifall till Jonas Attenius yrkande.

Axel Josefson (M), Hampus Magnusson (M), Pär Gustafsson (L) och Dan-Ove Marcelind (KD) röstade för bifall till Axel Josefsons yrkande.

Kommunstyrelsen beslutade med nio röster mot fyra att bifalla Jonas Attenius yrkande.

Representanterna från S, V och MP antecknade som yttrande en skrivelse från den 18 maj 2026 (bilaga).

Göteborg den 20 maj 2026
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Mathias Sköld

Bilaga

Yttrande (S), (V) och (MP)

Yttrande angående – Remiss från Utbildningsdepartementet - Rektor i fokus - förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)

Yrkandet

Vi delar i stora delar slutsatserna i betänkandet och stadsledningskontoret lyfter på ett väl avvägt sätt delar förslag som är mer problematiska eller i behov av fortsatt utredning. En brist i förslagen är att de blundar för att pedagogiskt ledarskap kräver reella förutsättningar att resursätta efter faktiska behov, något som marknadslogiken inom det svenska skolsystemet omöjliggör. Regeringens ovilja att stöta sig med friskoleägarnas intressen och oförmåga att lagstifta bort vinstintresse och etableringsfrihet underminerar rektors ledarskap.

Enligt ett av förslagen ska det inte längre gå att organisera skolområden med ”områdesrektorer”, just den riktning grundskolan i Göteborg valt att styra mot med biträdande rektorer på skolenheterna och en rektor som ansvarig för de samlade enheterna.

Genom att organisera flera enheter i ett skolområde så får rektor möjlighet att inom sitt område fördela resurser efter behov. Det skapar mer förutsägbarhet och stabilitet då tillgången till utbildad, behörig personal och en utbyggd, tvärsektoriell elevhälsa underlättas. Det bidrar också till möjligheten att ha en variation på skolor, exempelvis kunna ha de många små skolor vi har i Göteborg.

Stadsledningskontoret lyfter att förslagen kan ge en mer precis resursfördelning då rektor kommer närmare sina elever och känner till deras behov. Samtidigt så saknar rektor för en mindre skolenhet, till skillnad från över ett större skolområde, förutsättningar att omfördela resurser mellan olika verksamheter. Även om rektor identifierar behoven så saknas manöverutrymme, både för rektor och huvudman, att tillföra resurser.

Så länge konkurrenslagstiftningen är överordnad Skollagen så kommer inte rektor få resurser för att möta de aktuella behoven hos eleverna. Så länge fristående huvudmän ska få ”bidrag på lika villkor” så kommer de att överkompenseras för behov de inte har och det blir svårt för kommunen att kunna ge nödvändiga tillskott till de rektorer som drabbas av hastigt uppkomna kostnader.